

## Sporttourismus im Erzgebirge – Vorbemerkungen

Der Sporttourismus im Erzgebirge hat gute Perspektiven! Diese These lässt sich anhand folgender Beobachtungen und Befunde begründen und weiterentwickeln:

(1) Der Tourismus in Deutschland hat eine hohe Attraktivität. Aktuelle Zahlen des World Economic Forum liefern das für manchen vielleicht überraschende Ergebnis, dass Deutschland hinsichtlich der touristischen Attraktivität hinter der Schweiz und Österreich auf Platz drei liegt. Dabei gingen neben den Kriterien Wetter und Kultur vor allem die Aspekte Sicherheit, Gesundheit, Infrastruktur, Preisniveau und Umweltschutz in die Bewertung ein.

(2) Der Tourismus wächst vor allem in Ostdeutschland. Das Tourismusbarometer des Ostdeutschen Sparkassenverbandes zeigt für die letzten Jahre in den ostdeutschen Bundesländern die höchsten Zuwachsraten. Dabei sind es vor allem ausländische Gäste, die für eine Steigerung der Übernachtungszahlen gesorgt haben.

(3) Bewegung, Spiel und Sport haben für viele Menschen eine wachsende Bedeutung. Gerade im Urlaub ist das Bedürfnis nach sportlichen Aktivitäten besonders groß. Und vielfach wird das Ferienziel gerade nach den Möglichkeiten zur Ausübung einer bestimmten Sportart ausgewählt. Dabei reichen die Angebote im Sporttourismus von Sport- und Trainingscamps über Gesundheits- und Wellness-Wochen bis hin zu Abenteuer- und Erlebnisreisen.

(4) Gerade das Erzgebirge bietet viele Möglichkeiten der sportlichen Betätigung und hat vor allem im Wintersport eine lange touristische Tradition. Durch die Ausrichtung von Sportgroßveranstaltungen (z.B. aktuell die Bob-WM in Altenberg und Nordische Weltcups in der Vogtlandarena in Klingenthal) und die vielen erfolgreichen Wintersportler (z.B. Skisprung-Olympiasieger Jens Weißflog aus Oberwiesenthal) genießen die Wintersportorte national wie international hohe Bekanntheit und großes Ansehen. Dabei zeichnet sich die Arbeit an den Olympiastützpunkten in jüngster Zeit durch eine gute Zusammenarbeit und gemeinsame Trainingsmaßnahmen von deutschen und tschechischen Athleten aus.

Zur Nutzung der skizzierten Möglichkeiten und Chancen scheinen allerdings auch im Sporttourismus eine systematische grenzübergreifende Zusammenarbeit und die Kooperation im Rahmen von Netzwerken notwendig. Durch die Öffnung der Grenzen im Zuge des Schengener Abkommens bieten sich dabei im Grenzraum Erzgebirge neue Potenziale zur Erhöhung der Attraktivität der sporttouristischen Angebote und Dienstleistungen. Die Betrachtung bestehender Netzwerkstrukturen und die Weiterentwicklung vorliegender grenzübergreifender Konzepte standen im Mittelpunkt der Tagung „Sporttourismus im Erzgebirge – Perspektiven grenzübergreifender Netzwerkkonzepte“. Dabei war die Veranstaltung eingebunden in das

Workshop-Programm des Sächsisch-Tschechischen Hochschulkollegs. Dieses Projekt an der Technischen Universität Chemnitz hat das Ziel, in enger Zusammenarbeit mit sächsischen und tschechischen Partnern aus Hochschule, Wirtschaft und Gesellschaft grenzübergreifende Kooperationen anzuregen. In diesem Sinne trafen sich vom 18. bis 19. September 2007 in Johanngeorgenstadt Dozenten und Studierende der TU Chemnitz sowie der tschechischen Partneruniversität Pilsen/Eger mit Experten sowie kommunalen und regionalen Interessenvertretern und Entscheidungsträgern, um über grenzübergreifende Netzwerke und Kooperationen im Sporttourismus zu diskutieren. Insbesondere die Möglichkeit der simultanen Übersetzung regte einen intensiven Austausch und fruchtbare Gespräche an.

Die Vorträge und Diskussionen sind im vorliegenden Band zusammengefasst und dokumentiert. Diese Einleitung sowie die Kurzzusammenfassungen sind dabei in die tschechische Sprache übersetzt. Der einführende Beitrag von Schwark setzt sich mit *allgemeinen und grundlegenden Aspekten des Sporttourismus* auseinander. Danach betrachten Nagel und Lahr Ansätze der *netzwerkorientierten Vermarktung von Sporttourismusregionen*. Dieser Artikel, der die hohe Bedeutung von Netzwerken im Sporttourismus herausarbeitet, basiert nicht auf einem Vortrag im Rahmen der Tagung, sondern auf der Magisterarbeit von Lahr. Tluchoř beleuchtet anschließend die *Spezifik des Sporttourismus im Erzgebirge*. Seine Ausführungen bildeten neben dem Vortrag von Schwark die Grundlage für die Podiumsdiskussion zum Thema *Möglichkeiten und Grenzen länderübergreifender Netzwerkkonzepte*. Die wesentlichen Aussagen und Ergebnisse dieser Podiumsveranstaltung wurden von Nagel, Eckardt und Ehnold dokumentiert. Der entsprechende Beitrag bildet gleichzeitig die Zusammenfassung des ersten Teils des Bandes, der Perspektiven grenzübergreifender Netzwerkkonzepte beleuchtet. Im zweiten Teil wird der Blick auf die Thematik Existenzgründung im Sport und Sporttourismus gerichtet. Töpfer und Ehnold betrachten *Chancen, Risiken und Visionen einer Existenzgründung im Sporttourismus*. Zum Abschluss fasst Ehnold die Praxis-Präsentationen zusammen und stellt *den Weg in die Selbständigkeit anhand von vier exemplarisch ausgewählten Beispielen der Existenzgründung im Sport* dar.

## Sportovní cestovní ruch v Krušnohoří – úvod

Sportovní cestovní ruch v Krušných horách má velmi dobré perspektivy! Toto tvrzení lze zdůvodnit a dále rozvíjet na základě následujících pozorování a výsledků různých výzkumů:

(1) Turismus je v Německu velmi atraktivní. Aktuální čísla fóra World Economic Forum odhalila pro mnohé překvapující skutečnost. Německo leží se svou turistickou atraktivitou až na třetím místě za Švýcarskem a Rakouskem. Vedle kritérií jako počasí a kultura byla zohledněna především bezpečnost, infrastruktura, cenová hladina, zdravotnictví nebo ochrana životního prostředí.

(2) Turismus se rozvíjí především v Rakousku. Turistický barometr Východoněmeckého spořitelního spolku zaznamenal největší přírůstek za poslední roky v nových spolkových zemích. Ke zvýšení příjmů za ubytování přispívají největší měrou zahraniční návštěvníci.

(3) Pohyb, hry a sport mají pro mnoho lidí stále větší význam. Především v době dovolených roste potřeba sportovních aktivit. Nezřídka si turisté vybírají své destinace právě podle možnosti provozovat určitý druh sportu – od sportovních a tréninkových kempů, přes zdravotní a wellness pobyty až po cesty za dobrodružstvím.

(4) Právě oblast Krušných hor, která má dlouholetou tradici především v zimních sportech, nabízí řadu možností sportovního vyžití. Organizace velkých sportovních akcí (např. současné MS v jízdě na bobech v Altenbergu nebo světový pohár v severské kombinaci ve Vogtlandareně v Klingenthalu) a řada úspěšných sportovců (např. skoky na lyžích – olympijský vítěz Jens Weißflog z Oberwiesenthalu) zajistily centrům zimních sportů velkou popularitu a uznání na národní i mezinárodní úrovni. Aktivitu v olympijských střediscích se přitom v poslední době vyznačují velmi dobrou spoluprací a společnými tréninkovými metodami českých a německých atletů.

Pro využití zmíněných možností a šancí je však i ve sportovním turismu důležitá systematická přeshraniční spolupráce a kooperace v rámci různých nadnárodních sítí. Otevřením hranic v souvislosti se Schengenskou dohodou vzniká v příhraniční oblasti Krušných hor nový potenciál pro zvýšení atraktivity sportovně turistických nabídek a služeb. Rozbor stávajících sítí a další vývoj současných přeshraničních konceptů byly hlavním tématem konference „Cestovní ruch v oblasti sportu v Krušnohoří – perspektivy konceptů přeshraničních sítí“. Tento workshop byl uspořádán v rámci programu „Česko-saského vysokoškolského kolegia“. Cílem tohoto projektu je ve spolupráci s českými a saskými partnery z vysokých škol, hospodářství a společnosti podporovat a rozvíjet přeshraniční aktivity. Za tímto účelem se v německém Johannegeorgenstadtu od 18. do 19. září 2007 setkali docenti a studenti TU Chemnitz a Západočeské univerzity Plzeň/Cheb s odborníky a zainteresovanými

zástupci komunálních a regionálních institucí, aby diskutovali o přeshraničních sítích a kooperacích ve sportovním turismu. Intenzivní výměnu názorů a zkušeností a přínosné rozhovory umožnila především možnost simultánního překladu. Všechny přednášky a diskuze jsou obsaženy v tomto sborníku. Shrnutí obsahu jednotlivých příspěvků jsou přeložena do češtiny.

Úvodní příspěvek pana prof. Schwarka představuje *Všeobecné a zásadní aspekty sportovního cestovního ruchu*. Poté následuje pan prof. Nagel a pan Lahr se svou přednáškou k problematice *Přeshraničních regionálních sítí a jejich prosazování se na trhu sportovního cestovního ruchu*. Tento článek zabývající se významem sítí ve sportovním turismu staví na jiné přednášce z konference, na magisterské práci pana Lahra. Následně osvětluje pan ing. Tluchoř *Specifikace cestovního ruchu v oblasti sportu v Krušnohoří*. Jeho poznatky tvoří společně s příspěvkem prof. Schwarka základ pro pódiovou diskuzi na téma *Možnosti a hranice přeshraničních sítí*. Klíčové výroky a výsledky této diskuze zdokumentovali pan prof. Nagel, pan Eckardt a pan Ehnold. Velkým přínosem je také shrnutí první části sborníku, představující perspektivy přeshraničních sítí. Ve druhé části je pozornost věnována tématice zakládání podniků v oblasti sportu a sportovního turismu. Pan Töpfer a pan Ehnold zde posuzují *Šance, rizika a vyhlídky při zakládání existence ve sportovním cestovním ruchu*. Na závěr následuje shrnutí prezentace praktického příkladu a představení *Cesty k samostatnosti na základě čtyř praktických příkladů zakládání existence ve sportovní oblasti* panem Ehnoldem.